

Крушельницька Г. Л.,
кандидат юридичних наук, викладач кафедри цивільного права і процесу
Національної академії внутрішніх справ

ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ ІНСТИТУТУ ПОВОРОТУ ВИКОНАННЯ СУДОВОГО РІШЕННЯ В ЦИВІЛЬНИХ СПРАВАХ

PROBLEMS OF APPLICATION THE INSTITUTION OF TURNABOUT THE EXECUTION A JUDICIAL DECISION IN CIVIL CASES

Стаття присвячена дослідженню проблеми застосування процесуального інституту повороту виконання судового рішення у цивільних справах. Аналізується нормативно-правове регулювання порядку застосування повороту виконання як способу захисту прав боржника. Обґрунтовується поширення повороту виконання на виконання дій немайнового характеру. Виокремлюються прогалини в сфері правового регулювання повороту виконання та пропонуються шляхи вирішення поставлених завдань. Досліджується співвідношення повороту виконання, кондикції та ввідикації як способів захисту майнових прав боржника.

Ключові слова: поворот виконання; майнові та інші специфічні права; заочне рішення суду; ввідикація; кондикція.

Статья посвящена исследованию проблемы применения процессуального института поворота исполнения судебного решения в гражданских делах. Обосновывается распространение поворота исполнения на выполнение действий неимущественного характера. Анализируется нормативно-правовое регулирование порядка применения поворота исполнения как способа защиты прав должника. Выделяются пробелы в сфере правового регулирования поворота исполнения и предлагаются пути решения поставленных задач. Исследуется соотношение поворота исполнения, кондикции и вивидикации как способов защиты имущественных прав должника.

Ключевые слова: поворот исполнения; имущественные и другие специфические права; заочное решение суда; вивидикация; кондикция.

The article is dedicated to investigation the problem of application of the procedural institution of turning the execution of a judicial decision in civil cases. The available legal regulation of the order of application the turnabout of execution as a way of protecting the rights of the debtor are analyzed. The shortcomings of the current law in the sphere of the legal regulation of the turning the execution are singled out and the ways of raised issues are proposed. The distribution of the turnabout of execution for the actions of non-personal nature is grounded. The ratio of turnabout of execution, condiction and vindication as a way of protecting the property rights of the debtor is investigated.

Key words: turnabout of execution; property rights and other specific rights; out-of-court decision; vindication; condiction.

Постановка проблеми. Відповідно до ч. 2 ст. 380 Цивільного процесуального кодексу України (далі – ЦПК України), якщо рішення після його виконання скасовано і справу повернуто на новий розгляд, а при новому розгляді справи в позові відмовлено або позовні вимоги задоволено в меншому розмірі, або провадження у справі закрито чи заяву залишено без розгляду, суд, ухвалюючи рішення, повинен зобов'язати позивача повернути відповідачеві безпідставно стягнене з нього за скасуванням рішенням. Таким чином, зі змісту зазначеної норми можна зробити висновок, що процесуальний інститут повороту виконання судового рішення дозволяє відновити права та охоронювані законом інтереси відповідача, порушені виконанням рішення суду, що в подальшому було скасоване. Водночас відсутність у цивільному процесуальному законодавстві чіткого визначення поняття повороту виконання рішення суду, а також недосконалість його правового регулювання породжує, у свою чергу, низку проблем, пов'язаних із практичною реалізацією положень статей 380–382 ЦПК України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

З огляду на вказане набуває актуальності проблематика змісту, суті, підстав повороту виконання судового рішення, а також суб'єктного складу праводі-

носин, що виникають при вирішенні питання про поворот виконання судового рішення. Проте наявні у наукових роботах теоретичні розробки та дослідження вчених, зокрема С.Я. Фурси, Ю.В. Білоусова, С.С. Бичкової, Є.О. Харитонова, О.І. Харитонові, О.І. Муранова, Н.А. Сергієнко, О.Б. Верби-Сидор та інших, дають підстави констатувати наявність низки невирішених питань в аспекті можливості застосування інституту повороту виконання судових рішень щодо вимог немайнового характеру.

Таким чином, **метою** цієї наукової **роботи** є теоретичне дослідження проблемних питань повороту виконання судового рішення у цивільному процесі. Завданнями цієї статті є узагальнення основних підходів вчених-процесуалістів до проблематики визначення повороту виконання, а також його змісту, суті та підстав; з'ясування можливості повороту виконання судових рішень щодо немайнових вимог; дослідження співвідношення повороту виконання рішення суду з кондикцією та ввідикацією; розробка пропозицій змін до законодавства для вдосконалення правового регулювання повороту виконання судових рішень у цивільних справах.

Виклад основного матеріалу. Перед тим як перейти безпосередньо до з'ясування можливості повороту виконання судових рішень щодо немайно-

вих вимог, необхідно з'ясувати теоретичне та законодавче визначення повороту виконання рішення суду. Так, С.Я. Фурса визначає поворот виконання рішення як повернення стягувачем боржнику всього, що було ним отримано за скасованим згодом рішенням з метою відшкодування боржнику збитків, завданих виконанням рішення. Поворот виконання є процесуальною формою поновлення судом порушених прав боржника, що забезпечує можливість зворотного стягнення зі стягувача всього отриманого ним за скасованим рішенням [1, с. 39]. У дефініції повороту виконання С.Я. Фурса відсилає до мети відшкодування боржнику збитків, понесених у результаті виконання рішення суду. При цьому згідно зі ст. 22 Цивільного кодексу України (далі – ЦК України) збитки є майновою шкодою і визначаються як втрати, яких особа зазнала у зв'язку зі знищенням або пошкодженням речі; витрати, які особа зробила або мусить зробити для відновлення свого порушеного права; доходи, які особа могла б реально одержати за звичайних обставин, якби її право не було порушене. Тобто виконання рішення суду, що згодом було скасовано, фактично ототожнюється із завданням боржнику майнової шкоди, з чим не можна погодитися, оскільки законність рішення суду, що набрало законної сили і не скасовано вищим судом, презюмується і є належною правовою підставою вчинення певних дій на користь стягувача (позивача).

Вдалою є позиція С.С. Бичкової, І.А. Бірюкова, які зазначають, що поворот виконання – це спосіб захисту прав боржника, який полягає у поверненні йому стягувачем всього одержаного за скасованим рішенням, отже, інститут повороту виконання судового рішення спрямований саме на забезпечення усунення негативних наслідків після виконання скасованого або зміненого судового рішення [2, с. 708–734]. Доцільно відзначити, що коли йдеться про усунення негативних наслідків виконання скасованого або зміненого рішення суду, то логічно припустити, що такі наслідки можуть мати і нематеріальний характер, отже, не виключається можливість здійснення повороту виконання судового рішення щодо немайнових вимог. Зокрема, на думку О.І. Муранова, під словами «стягнення з відповідача на користь позивача» слід розуміти не лише вилучення грошей або іншого майна у відповідача й отримання їх позивачем, адже воно має поширюватися на всі негативні наслідки, що виникли з безумовного обов'язку будь-якої особи дотримуватись і виконувати скасований судовий акт [3, с. 196].

Н.А. Сергієнко також розуміє конструкцію повороту виконання як повернення особою, на користь якої відбулося виконання згодом скасованого (зміненого) рішення, всього, що було на її користь виконано, тій особі, з якої було здійснено таке виконання [4, с. 48].

А.Л. Ніколаєнко визначає поворот виконання рішення суду як процесуальну дію, яка полягає у повному або частковому відновленні первісного становища відповідача. Такий процесуальний інститут покликаний захистити права боржника-відповідача

на випадок отримання стягувачем за виконанням та у подальшому скасованим судовим рішенням неналежного, оскільки правова підстава такого набуття відпала [5, с. 44].

Згідно з рішенням Конституційного Суду України від 02.11.2011 року в справі № 1-25/2011 поворот виконання рішення – це цивільна процесуальна гарантія захисту майнових прав особи, яка полягає у поверненні сторін виконавчого провадження в попереднє становище через скасування правової підстави для виконання рішення та повернення стягувачем відповідачу (боржнику) всього одержаного за скасованим (зміненим) рішенням [6].

Таким чином, з аналізу наведених вище підходів до визначення повороту виконання судового рішення можна зробити висновок, що досліджуваний процесуальний інститут носить реституційний характер і покликаний відновити попереднє становище відповідача, яке існувало до виконання ним рішення суду, що у подальшому було скасовано. При цьому відновлення первісного становища відповідача має полягати у поверненні йому всього, що було ним виконано на користь стягувача. У зв'язку з цим під поворотом виконання судового рішення доцільно розуміти спосіб захисту прав боржника (відповідача), який полягає у вчиненні процесуальних дій, спрямованих на повернення боржника (відповідача) у попереднє становище шляхом повернення йому всього виконаного на користь стягувача (позивача) за рішенням суду, яке у подальшому було скасоване або змінене.

З огляду на викладене виникає питання, чи поширюється поворот виконання судового рішення на майнові права та дії немайнового характеру, виконані на користь стягувача. У ст. 380 ЦПК України йдеться про повернення відповідачеві безпідставно *стягнутого* з нього за скасованим рішенням. Проте незрозуміло, що саме належить розуміти під поняттям «стягнутого». У цьому випадку, оскільки у цивільному процесуальному законодавстві відсутнє поняття «стягнення», у зв'язку з цим доцільно на підставі ч. 8 ст. 8 ЦПК України застосувати аналогію права і виходити із загальних засад законодавства. Так, у ст. 23 КУпАП України йдеться про адміністративні стягнення. При цьому адміністративне стягнення являє собою санкції, які виявляються у позбавленні певних прав та привілеїв. За вчинений проступок правопорушник позбавляється якогось суб'єктивного права, обмежується його правосуб'єктність та на нього накладаються певні штрафні обов'язки [7, с. 214]. Отже, стягнення може мати як майновий, так і немайновий характер.

Зазначену сентенцію підтверджує позиція, викладена у рішенні Конституційного Суду України від 02.11.2011 року в справі № 1-25/2011, де зазначено, що інститут повороту виконання рішення спрямований на поновлення прав особи, порушених виконанням скасованого (зміненого) рішення, та є способом захисту цих прав у разі отримання стягувачем за виконанням та у подальшому скасованим (зміненим) судовим рішенням неналежного, безпідставно стяг-

неного майна (або виконаних дій), оскільки правова підстава для набуття майна (виконання дій) відпала.

Так само і Є.О. Харитонов, О.І. Харитонova в контексті повороту виконання розглядають не лише майнове повернення у стан, який існував до виконання скасованого (зміненого) рішення, а й поворот виконання, якщо предметом виконання є певні блага нематеріального характеру. Зокрема, при зобов'язаннях вчинити певні дії або утриматися від їх вчинення сторони також мають бути повернуті до первісного стану, що передувало виконанню рішення суду. Наведене стосується виконання рішення про поновлення на роботі, виселення боржника, вселення стягувача тощо [8, с. 481].

Водночас судова практика йде урозріз із цивільним процесуальним законодавством, оскільки суди воліють керуватися інформаційним листом Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ (далі – ВССУ) «Про практику розгляду судами процесуальних питань, пов'язаних із виконанням судових рішень у цивільних справах» від 25.09.2015 року [9], де зазначено, що поворот виконання рішення є способом захисту майнових прав сторони, який не може бути застосований у справах, де предметом спору є немайнові права, зокрема право на житло та на проживання в ньому, тому поворот виконання рішення про виселення шляхом вселення у раніше займане приміщення неможливий і включає в себе абсолютно протилежну виселенню вимогу – про вселення, яка може бути розглянута лише у позовному провадженні. Крім того, як вказано у зазначеному інформаційному листі ВССУ, поворот виконання рішення можливий за будь-якими справами, але за наявності умов *отримання* позивачем від відповідача в порядку виконання рішення *майна чи грошей*. Такий підхід не можна вважати правильним, оскільки він необґрунтовано звужує ефективність та сферу застосування повороту виконання судового рішення як способу захисту порушених прав боржника (відповідача), що суперечить ст. 13 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, де передбачено, що кожен, чий права і свободи, викладені в цій Конвенції, порушуються, має право на ефективний засіб правового захисту у відповідному національному органі. У п. 75 Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Афанасьєв проти України» від 05.04.2005 року зазначено, що засіб захисту, який вимагається статтею 13, має бути «ефективним» як у законі, так і на практиці. Таким чином, з огляду на рекомендаційний характер роз'яснень з питань застосування спеціалізованими судами законодавства при вирішенні справ відповідної судової спеціалізації, розроблений Пленумом ВССУ за результатами аналізу судової статистики та узагальнення судової практики, вважаємо, що при вирішенні питання про поворот виконання судового рішення суди повинні в першу чергу керуватися нормами ЦПК України та рішення Конституційного Суду України від 02.11.2011 року у справі № 1-25/2011, а не рекомендаціями ВССУ.

Можливо, що зазначений вище спрощений підхід ВССУ до правовідносин, щодо яких допускається поворот виконання судового рішення, є наслідком невдалої редакції ч. 3 ст. 380 ЦПК України, де зазначено, що «у разі неможливості повернути майно в рішенні або ухвалі суду передбачається відшкодування вартості цього майна в розмірі грошових коштів, одержаних від його реалізації». Таке формулювання норми статті 380 ЦПК України підштовхує до помилкового висновку про те, що поворот виконання судового рішення можливий лише щодо рішень суду, винесених у провадженнях, відкритих виключно за позовами майнового характеру.

Проте відповідно до ст. 190 ЦК України майном як особливим об'єктом вважаються також майнові права та обов'язки, які є неспоживчою річчю та визнаються речовими правами. При цьому згідно з ч. 3 Закону України «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні» майновими правами визнаються будь-які права, пов'язані з майном, відмінні від права власності, у тому числі права, які є складовими частинами права власності (право володіння, користування, розпорядження), а також інші специфічні права (права на провадження діяльності, використання природних ресурсів тощо) і права вимоги. Що стосується специфічних майнових прав, то в бухгалтерії вони називаються нематеріальними активами. Відповідно до п. 1.2 Закону України «Про оподаткування прибутку підприємств» нематеріальний актив – це об'єкти інтелектуальної, зокрема промислової, власності, а також інші аналогічні права, визнані в порядку, встановленому відповідним законодавством, об'єктом права власності платника податку. Такими нематеріальними активами визнаються: права користування природними ресурсами; права користування майном (права користування землею, крім права постійного користування землею, право на оренду приміщень тощо); права на об'єкти промислової власності (винаходи, корисні моделі, сорти рослин тощо); авторське право і суміжні з ним права та інші нематеріальні активи [10, с. 50]. Таким чином, категорично неправильно звужувати захист навіть майнових прав відповідача (боржника) виключно до передачі ним на користь позивача (стягувача) майна чи грошей, що відбувається у випадку задоволення судом позовів майнового характеру. До майнових прав відносяться інші специфічні права, що часто є предметом спору немайнового характеру, наприклад щодо розірвання договору оренди землі чи приміщення; щодо внесення змін до держреєстрів об'єктів інтелектуальної власності; щодо внесення, скасування чи поновлення запису про право власності у Державному реєстрі речових прав; щодо заборони провадження певної діяльності тощо. Отже, вирішення питання про відновлення порушених прав відповідача виключно у межах нових позовних проваджень з метою визнання вчиненого виконання незаконним і спонукання стягувача вчинити протилежне є порушенням принципу ефективності повороту виконання судового рішення як способу захисту порушеного права та

необґрунтованим звуженням сфери його застосування. Тому, з огляду на положення ст. 380 ЦПК України, рішення Конституційного Суду України від 02.11.2011 року в справі № 1-25/2011 та суть інституту повороту виконання судового рішення, необхідно застосовувати його для відновлення порушених прав боржника (відповідача) не лише шляхом повернення йому майна, переданого на користь стягувача (позивача), але й шляхом вчинення дій як майнового, так і немайнового характеру.

Деякі проблеми виникають також при визначенні переліку підстав для застосування інституту повороту виконання судових рішень. Так, згідно зі ст. 380 ЦПК України питання про поворот виконання вирішує суд апеляційної чи касаційної інстанції, якщо скасувавши рішення, він закриває провадження у справі, залишає позов без розгляду, відмовляє в позові повністю або задовольняє позовні вимоги в меншому розмірі. Якщо рішення після його виконання скасовано і справу повернуто на новий розгляд, а при новому розгляді справи в позові відмовлено або позовні вимоги задоволено в меншому розмірі, або провадження у справі закрито чи заяву залишено без розгляду, суд, ухвалюючи рішення, повинен зобов'язати позивача повернути відповідачеві безпідставно стягнене з нього за скасуванням рішенням. Тобто застосувати поворот виконання судового рішення можливо виключно у випадку, якщо вже виконане рішення суду повністю або частково скасовано судом вищого рівня, який або відмовляє у задоволенні позову, або задовольняє його у меншому розмірі, або залишає позов без розгляду, або закриває провадження у справі, або направляє справу на новий розгляд. Водночас у цивільному процесуальному праві існує інститут заочного рішення, коли у результаті розгляду заяви про перегляд заочного рішення суд може своєю ухвалою скасувати вже виконане заочне рішення, яким позовні вимоги було задоволено повністю або частково і призначити справу до розгляду в загальному порядку (ч. 3 ст. 231 ЦПК України). При цьому, розглянувши справу повторно, суд так само може в позові відмовити або позовні вимоги задовольнити в меншому розмірі, або закрити провадження у справі чи залишити заяву без розгляду. Проте застосувати поворот виконання у такому випадку буде неможливо, оскільки відсутня умова скасування або зміни виконаного рішення саме судом вищого рівня. Такий підхід законодавця, умисний чи помилковий, призводить до правової незахищеності відповідача (боржника) та не сприяє усуненню негативних наслідків після виконання скасованого або зміненого заочного судового рішення, що вимагає від нього застосування інших складних та довготривалих способів захисту порушених прав, зокрема кондикції та віндикації.

У контексті виявленої прогалини щодо умов застосування інституту повороту виконання судового рішення доцільно розглянути питання розмежування та співвідношення інститутів повороту виконання, кондикції та віндикації.

Так, кондикцією є самостійний спосіб захисту порушеного права власності, що застосовується на підставі положень, викладених у ст. 1212 ЦК України, де зазначено, що особа, яка набула майно або зберегла його у себе за рахунок іншої особи (потерпілого) без достатньої правової підстави (безпідставно набуте майно), зобов'язана повернути потерпілому це майно. Особа зобов'язана повернути майно і тоді, коли підстава, на якій воно було набуте, згодом відпала. Згідно зі ст. 1213 ЦК України набувач зобов'язаний повернути потерпілому безпідставно набуте майно у натурі. Крім того, кондикція може застосовуватися за умови, якщо річ визначена родовими ознаками, зокрема грошовими коштами, набуття чи збереження майна відбулося без правової підстави, або підстава, на основі якої майно набувалося, згодом відпала, а набувач та потерпілий не пов'язані між собою договірними правовідносинами щодо речі [11, с. 24, 30]. При цьому поведінка набувача (добросовісність чи недобросовісність) не матиме жодного правового значення. Згідно з правовим висновком Верховного Суду України по справі №6-88цс13 від 02 жовтня 2013 року [12], якщо поведінка набувача, потерпілого, інших осіб або подія утворюють правову підставу для набуття (збереження) майна, то статтю 1212 ЦК можна застосовувати тільки після того, як правову підставу в установленому порядку скасовано, визнано недійсною, змінено, припинено або її не було взагалі.

Таким чином, кондикцію може бути застосовано і у випадку, якщо майно було стягнуто з боржника (відповідача) на користь стягувача (боржника) на підставі рішення суду, яке після його виконання було скасовано або змінено. Якщо поворот виконання не може бути застосовано через відсутність умов, визначених ст. 380 ЦПК України (як у випадку зі скасуванням заочного рішення), то кондикція буде належним способом захисту прав відповідача (боржника), проте лише щодо повернення йому речей, визначених родовими ознаками. З огляду на те, що безпідставно набуте майно за загальним правилом повертається в натурі, то про зворотне виконання дій як майнового, так і немайнового характеру при застосуванні кондикції йтися не може.

Що стосується віндикації, то відповідно до правових висновків Верховного Суду України, що викладені у постановках Верховного Суду України від 16 квітня 2014 року (справа № 6-146цс13) [13], 28 січня 2015 року (справа № 6-218цс14) [14], 24 червня 2015 року (справа № 6-251цс15) [15] за змістом частини першої статті 388 ЦК України майно, яке вибуло з володіння власника *на підставі рішення суду*, ухваленого щодо цього майна, але *в подальшому скасованого*, вважається таким, що вибуло з володіння власника поза його волею, і власник майна вправі витребувати його від добросовісного набувача.

Верховний Суд України у постанові від 11 лютого 2015 року (справа № 6-1цс15) [16] виклав правовий висновок про те, що відповідно до статей 330, 388 ЦК України право власності дійсного влас-

ника в такому випадку презюмується і не припиняється з втратою ним цього майна. Проте, виходячи з положень статті 387 Цивільного кодексу України, віндикація застосовується тоді, коли у власника зберігається право власності, але він не може його здійснювати, оскільки річ вибула з його володіння і перебуває у неправомірному (незаконному) володінні іншої особи.

Тобто віндикаційний позов – це позов неволодіючого власника до незаконно володіючої майном особи з метою відновлення порушеного володіння річчю шляхом вилучення її у натурі. Тобто суб'єктом таких вимог може бути тільки власник, а об'єктом виступає об'єкт матеріального світу, конкретно та індивідуально визначена річ.

Верховний Суд України в іншій своїй правовій позиції, що висловлена у справі № 6-3090цс15 [17], вказує, що витребування майна шляхом віндикації застосовується до відносин речово-правового характеру, зокрема якщо між власником і володільцем майна немає договірних відносин і майно перебуває у володільця не на підставі укладеного з власником договору.

Отже, віндикація як спосіб захисту порушеного права власності на річ обирається, якщо: 1) потерпілий домагається повернення речі у його власність від тієї особи (набувача), з якою безпосередньо не перебуває і не перебуває в договірних правовідносинах щодо речі; 2) річ знаходиться у володінні тієї особи, до якої спрямовується вимога потерпілого; 3) річ збереглася в натурі. Застосування віндикації прямо залежить від наявності законодавчо визначених умов (ст. 388 ЦК) з урахуванням презумпції добросовісності набувача [11, с. 29]. Крім того, об'єктом віндикації виступає об'єкт матеріального світу – конкретно та індивідуально визначена річ. Тобто віндикація також застосовується для захисту порушеного права боржника (відповідача), який передав стягувачу (позивачу) індивідуально визначене майно на підставі рішення суду, яке згодом було скасоване або змінене, якщо річ, що підлягає поверненню, збереглася в натурі. При цьому віндикація, на відміну від повороту виконання судового рішення, не застосовується щодо майнових прав та немайнових вимог.

Таким чином, на відміну від кондикції та віндикації, поворот виконання судового рішення є найбільш ефективним способом захисту прав боржника (відповідача) та усунення негативних наслідків після виконання скасованого або зміненого судового рішення, оскільки може бути застосований щодо

майна, майнових, у тому числі інших специфічних прав, а також щодо вимог немайнового характеру. Водночас у разі неможливості застосування повороту виконання судового рішення у випадку скасування заочного рішення суду тим самим судом, який ухвалював це рішення, а також у випадку необхідності поновлення порушеного права боржника (відповідача) у проміжку часу від моменту скасування рішення вищим судом і направлення справи на новий розгляд та до моменту прийняття рішення при новому розгляді, яким в позові буде відмовлено або позовні вимоги задоволено в меншому розмірі, або провадження у справі закрито чи заяву залишено без розгляду, можливе застосування кондикції та віндикації як способів захисту прав боржника (відповідача). Проте вказані альтернативні способи захисту можуть бути застосовані виключно для зворотного виконання судових рішень, прийнятих у справах, провадження в яких відкрито за позовами, предметом яких є визнання права власності на індивідуально визначену річ або стягнення грошових коштів.

Так, з огляду на викладене можна сформулювати наступні **висновки**:

- під поворотом виконання судового рішення доцільно розуміти спосіб захисту прав боржника (відповідача), який полягає у вчиненні процесуальних дій, спрямованих на повернення боржника (відповідача) у попереднє становище шляхом повернення йому усього виконаного на користь стягувача (позивача) за рішенням суду, яке у подальшому було скасоване або змінене;

- інститут повороту виконання судового рішення поширюється на зворотне виконання рішень щодо стягнення майна, передачу майнових прав та вчинення дій немайнового характеру;

- статтю 380 ЦПК України доцільно доповнити положеннями, згідно з якими «якщо заочне рішення після його виконання скасовано і справу призначено до розгляду в загальному порядку, а при новому розгляді справи в позові відмовлено або позовні вимоги задоволено в меншому розмірі, або провадження у справі закрито чи заяву залишено без розгляду, суд, ухвалюючи рішення, повинен зобов'язати позивача повернути відповідачеві безпідставно стягнене з нього за скасованим рішенням».

- у випадку неможливості застосування повороту виконання права боржника (відповідача), який передав майно (річ або грошові кошти) стягувачу (позивачу) за рішенням суду, що у подальшому було скасоване або змінене, можуть бути поновлені шляхом застосування кондикції або віндикації.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Цивільний процесуальний кодекс України: науково-практичний коментар : у 2 т. / за заг. ред. С.Я. Фурси. – К. : Видавець Фурса С.Я. : КНТ, 2009. – Т. 2. – 816 с. – (Серія «Процесуальні науки»).
2. Цивільне процесуальне право України : [підруч.] / Бичкова С.С., Бірюков І.А., Бобрик В.І. та ін. ; за заг. ред. С.С. Бичкової. – К. : Атіка, 2009. – 780 с.
3. Муранов А.И. Поворот исполнения судебных актов: некоторые вопросы толкования и применения / А.И. Муранов // Актуальные проблемы международного частного и гражданского права. К 80-летию В.А. Кабатова : сб. ст. / под ред. проф. С.Н. Лебедева. – М. : Статут, 2006. – С. 182-201 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://muranov.ru>.
4. Сергієнко Н.А. Поворот виконання судового рішення у цивільних справах / Н.А. Сергієнко // Бюлетень Міністерства юстиції України. – 2014. – № 6. – С. 84–90.
5. Ніколаснко А. Поворот виконання рішень стосовно об'єктів ІВ / Ніколаснко А. // Юридична газета. – 2017. – № 26(576). – С. 44–45.
6. Рішення Конституційного Суду України від 02.11.2011 року у справі № 1-25/2011 // Офіційний вісник України. – 2011. – № 88. – Ст. 3209.
7. Дембіцька С.Л. Застосування адміністративних стягнень як засобу покарання правопорушників / С.Л. Дембіцька // Порівняльно-аналітичне право. – 2014. – № 2. – С. 213–216.
8. Цивільний процес України : [підруч.] / за ред. Є.О. Харитоновна, О.І. Харитонової, Н.Ю. Голубевої. – К. : Істина, 2011. – 560 с.
9. Інформаційний лист ВССУ «Про практику розгляду судами процесуальних питань, пов'язаних із виконанням судових рішень у цивільних справах» від 25.09.2015 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zib.com.ua>.
10. Асаулюк А. Особливості посвідчення договорів іпотеки майнових прав // Мала енциклопедія нотаріуса. – 2009. – № 1(43). – С. 49–52.
11. Романюк Я.М. Реституція, віндикація, кондикція, відшкодування шкоди: окремі аспекти співвідношення та розмежування / Я.М. Романюк, Л.О. Майстренко // Вісник Верховного суду України. – 2014. – № 10 (170). – С. 22–31.
12. Постанова Верховного Суду України від 02 жовтня 2013 р. (справа № 6-88цс13) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.scourt.gov.ua>.
13. Постанова Верховного Суду України від 16 квітня 2014 р. (справа № 6-146цс13) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.scourt.gov.ua>.
14. Постанова Верховного Суду України від 28 січня 2015 р. (справа № 6-218цс14) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.scourt.gov.ua>.
15. Постанова Верховного Суду України від 24 червня 2015 р. (справа № 6-251цс15) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.scourt.gov.ua>.
16. Постанова Верховного Суду України від 11 лютого 2015 року (справа № 6-1цс15) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.scourt.gov.ua>.
17. Постанова Верховного Суду України від 02 березня 2016 р. (справа № 6-3090цс15) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.scourt.gov.ua>.